

Н. Р. МИРОНЕЦЬ,
*кандидат історичних наук,
доцент кафедри історії України,
Міжнародний економіко-гуманітарний університет
ім. академіка С. Дем'янчука*

**ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРА З ТУРИЗМУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД
(НА ПРИКЛАДІ НАВЧАЛЬНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ
УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО КОЛЕДЖУ ІМЕНІ ЯНОША КОДОЛАНІ)**

Анотація

В даній статті розглядаються основні аспекти європейського досвіду у формуванні змісту підготовки бакалавра з туризму на основі аналізу навчальної освітньої програми Університетського коледжу імені Яноша Кодолані.

Аннотация

В данной статье рассматриваются основные аспекты европейского опыта в формировании содержания подготовки бакалавра с туризма на основе анализа учебной образовательной программы Университетского колледжа имени Яноша Кодолани.

Annotation

The article deals with the main aspects of European experience in the content of tourism bachelor training on the basis of the analysis of bachelor degree programmer of University College named after Yanosh Kodolani.

Входження України до європейського освітнього простору на умовах Болонського процесу передбачає вивчення та впровадження у практику вищої школи досвіду розвинених країн у підготовці фахівців з різних галузей.

Сьогодні студенти Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка С. Дем'янчука» (м. Рівне) мають унікальну можливість навчатися за європейськими освітніми програмами на здобуття кваліфікації бакалавра в сфері туризму. Цьому сприяє двостороння угода на підготовку фахівців між ректоратом МЕГУ та керівництвом Університетського коледжу імені Яноша Кодолані (м. Сегешфехервар, Угорщина) на рівні міністерств освіти України та Угорщини.

Абітурієнти, котрі обрали галузю своєї майбутньої професійної діяльності туризм і бажають навчатися в Міжнародному економіко-гуманітарному університеті, після здачі відповідних вступних іспитів, зараховуються до складу студентів і їх особисті дані вносяться до загального європейського реєстру студентів. Отримавши студентський квиток європейського зразку, вони автоматично набувають статусу студентів європейського вищого навчального закладу.

Підготовка фахівців здійснюється за запропонованою угорською стороною освітньою програмою, котра передбачає навчання студентів протягом семи семестрів і містить 540 аудиторних годин та один семестр стажування з туризму та готельного обслуговування. Виходячи з позицій кредитно-модульної системи для якісної підготовки фахівця за даною програмою необхідно виконати 207 кредитів з навчальних дисциплін та 30 кредитів з стажування [1].

Угорською стороною спільно з українською чітко визначені основні завдання програми підготовки фахівців в сфері туризму. Мета програми - забезпечити економічні, соціальні, теоретичні та прикладні методологічні навички для того, щоб навчити професіоналів в бізнесі, котрі будуть відчувати себе як дома (здатні діяти та оперувати) в різних сферах туризму та готельного забезпечення, і котрі будуть мати достатні навички та знання, щоб продовжити навчання до рівня магістра.

Також чітко визначені і інші параметри програми. Зокрема:

кваліфікація згідно диплому: бакалавр туризму та готельного обслуговування;

рівень кваліфікації: бакалавр,

сфера навчання: економічні науки;

навчальна галузь: бізнес;

спеціалізація: розвиток туризму.

Навчальний процес структурований і складається з декількох блоків:

1. Основи економіки. Методологічні та ділові навички - 87 кредитів.
2. Основи навичок в суспільних науках - 12 кредитів.
3. Основна спеціальність - 45 кредитів.
4. Спеціалізація - 27 кредитів.
5. Вибірковий курс - 9 кредитів
6. Стажування з туризму та готельного обслуговування - 30 кредитів

Дисципліни кожного з блоків розміщені рівномірно за семестрами таким чином, щоб протягом семестру студенти виконували від 27 до 33 кредитів. Варто зауважити, що інтенсивність вивчення фахових дисциплін студентами зростає в залежності від оволодіння ними предметів із блоку «Основи економіки. Методологічні та ділові навички» і «Основи навичок в суспільних науках». На другому курсі навчання в більшому відсотковому співвідношенні подаються дисципліни основної спеціальності, і лише на третьому курсі в навчальному плані з'являються дисципліни спеціалізації.

Здійснивши аналіз навчального плану та проаналізувавши структуру навчального процесу, можна зробити висновок, що європейські фахівці віддають значну увагу в підготовці фахівця в сфері туризму дисциплінам, що формують у майбутніх фахівців знання в галузі економіки та вміння і навички оперувати цими знаннями. До таких дисциплін в даному навчальному плані відносять: *математика для економіки* (вивчається впродовж 1-2 семестру, містить 9 кре-

дитів, 270 годин, з яких: 90 аудиторних - 60 год лекційних, 30 год. практичних занять, форма контролю - екзамен); *основи інформаційних технологій* (1 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. практичних, ф.к. - диф. залік); *мікроекономіка* (1 семестр, 6 кредитів, 180 годин, з яких: 60 годин аудиторних - 30 год. лекційних і 30 год. практичних занять, ф.к. - екзамен); *введення в фінансовий менеджмент* (1 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних, ф.к. - екзамен); *корпоративна економіка* (1 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних); *комунікаційний тренінг* (1 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год практичних, ф.к. - диф.залік); *дослідження операцій* (2 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних-30 год. лекційних, ф.к. - екзамен); *статистика* (2-3 семестр, 6 кредитів, 180 годин, з яких: 60 аудиторних -60 год. лекційних, ф.к. - екзамен); *макроекономіка* (2 семестр, 6 кредитів, 180 годин, з яких: 60 годин аудиторних - 30 год. лекційних і 30 год практичних занять, ф.к.

- екзамен); *бухгалтерський облік* (2 семестр, 6 кредитів, 180 годин, з яких: 60 годин аудиторних - 30 год. лекційних і 30 год. практичних занять, ф.к. - екзамен); *бізнес-інформатика* (2 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год практичних, диф.залік); *міжнародна економіка* (3 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних, ф.к. - екзамен); *корпоративні фінанси* (3 семестр, 6 кредитів, 180 годин, з яких: 60 годин аудиторних - 30 год. лекційних і 30 год. практичних занять, ф.к. - екзамен); *маркетинг* (3 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних, ф.к. - екзамен); *основи менеджменту* (3 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних, ф.к. - екзамен); *професійне самовдосконалення* (3 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. практичних, диф.залік); *економічна політика* (4 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних, ф.к. - екзамен); *податкова система* (4 семестр, 6 кредитів, 180 годин, з яких: 60 годин аудиторних - 30 год. лекційних і 30 год. практичних занять, ф.к. - екзамен); *менеджмент людських ресурсів* (4 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних, ф.к. - екзамен); *економічне право* (4 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних-30 год. лекційних, ф.к. -екзамен); *методи наукових досліджень* (5 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. практичних, диф.залік).

Таким чином перший блок у структурі навчання повинен забезпечити оволодіння студентами основними знаннями та вміннями в сфері економічної діяльності, що стане суттєвим підґрунтям до засвоєння професійних навичок фахівця в сфері туризму.

Проте варто наголосити, що європейська програма підготовки бакалавра в сфері туризму не обмежується лише формуванням знань, вмінь та навичок професійної туристської діяльності в галузі бізнесу, а прагне виховати всебічно розвинену особистість, інтелектуального та культурного члена суспільства тощо.

Забезпечити виконання такого завдання покликані всі дисципліни навчального плану, але більша увага в цьому відношенні надається дисциплінам блоків «Основних навичок в суспільних науках» та «вибірковому курсу». Дисципліни вільного вибору студентів пропонуються у третьому, четвертому та п'ятому семестрах. Студент має право вибирати серед запропонованих йому дисциплін. В кожному з означених семестрів вибрана дисципліна буде займати 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних, ф.к. - екзамен. Зокрема студентам для вільного вибору вуз пропонує такі дисципліни: *«Історія України»*, *«Історія цивілізацій»*, *«Розміщення продуктивних сил»*, *«Основи економічної теорії»*, *«Українська мова професійного спрямування»*, *«Культурологія»*.

В другому, третьому і четвертому семестрах пропонується навчальним планом так званий «обов'язковий спеціальний курс за вибором в суспільних науках». Обрані дисципліни в зазначених семестрах будуть займати 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних, ф.к. - екзамен. До таких дисциплін віднесли: *«Філософію»*, *«Політологію»*, *«Соціологію»*, *«Історію економіки»*, *«Функціонування системи та політичні процеси в ЄС»*, *«Соціологію економіки»*, *«Правознавство»*.

Дисципліни основної спеціальності вводяться в навчальний процес поступово. В першу чергу - це дисципліни загального теоретичного характеру, котрі знайомлять студентів з основними аспектами діяльності в галузі туризму. Зокрема в першому семестрі пропонується до вивчення одна дисципліна означеного блоку: *«Принципи туризму»*, в другому - також одна: *«Економіка туризму»*, в третьому семестрі - дві, в четвертому - чотири і т.д. Загалом дисципліни основної спеціальності займають 45 кредитів. До таких дисциплін віднесені: *принципи туризму* (1 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних, ф.к. - екзамен), *економіка туризму* (2 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних, ф.к. - екзамен), *туристична географія* (3-4 семестри, 6 кредитів, 180 годин, з яких: 60 годин аудиторних - 30 год. лекційних і 30 год. практичних занять, ф.к. - екзамен, диф.залік), *міжнародний протокол та етикет* (4 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. практичних, ф.к. - диф.залік), *маркетинг туризму* (6 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. практичних, диф - залік), *менеджмент прийому гостей та готельна справа* (4-5 семестри, 6 кредитів, 180 годин, з яких: 60 годин аудиторних - 30 год. лекційних і 30 год. практичних занять, ф.к. - екзамен, диф.залік), *туристичні ресурси України* (4 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних, ф.к. - екзамен), *регіональна політика та розвиток галузі* (5 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних, ф.к. - екзамен), *історія розвитку світового туризму* (5семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких. 30 аудиторних - 30 год. практичних, ф.к. - диф.залік), *регіональний розвиток туризму* (6 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. практичних, диф

залік), *організація і реалізація турів* (6 семестри, 6 кредитів, 180 годин, з яких: 60 годин аудиторних - 30 год. лекційних і 30 год. практичних занять, ф.к. - екзамен), *гастрономія*^ семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних, ф.к. - екзамен).

На третьому році навчання, тобто в п'ятому та шостому семестрах в навчальному плані вагому відсоткову частку займають дисципліни спеціалізації, основним завданням яких є поглиблення набутих теоретичних знань та практичних вмінь з попередніх предметів та формування необхідних навичок професійної діяльності. Даний навчальний план передбачає вивчення таких дисциплін спеціалізації: *управління туристичними атракціонами та підприємствами* (5 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних, ф.к. - екзамен), *управління турами в пункті призначення* (5 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних, ф.к. - екзамен), *активний туризм* (бсеместр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. практичних, ф.к. - диф.залік), *менеджмент туризму в культурі та культурній спадщині* (5семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. практичних, ф.к. - диф.залік), *менеджмент ділового туризму* (6 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних, ф.к. - екзамен), *менеджмент оздоровлювального туризму* (6 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год лекційних, ф.к. - екзамен), *місця, простір та території туризму* (6 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. лекційних, ф.к. - екзамен), *сучасні тенденції в розвитку туризму* (6 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. практичних, ф.к. - диф.залік), *розробка туристського продукту* (6 семестр, 3 кредити, 90 годин, з яких: 30 аудиторних - 30 год. практичних, ф.к. - диф.залік).

До кожної дисципліни додається анотація, яка містить відомості про предмет, його місце в підготовці фахівця, мету та завдання дисципліни, вміння та навички, тематичний план, рекомендовану літературу, рекомендовані форми контролю та частота їх проведення. На основі цих анотацій відповідальні за предмет викладачі розробляють робочі програми.

Виконавши навчальний план, студенти відправляються на практичне стажування. Практика триває протягом сьомого семестру, 15 тижнів і містить 30 кредитів. Угорською стороною чітко визначені вимоги щодо проходження практики. Зокрема, що період для проходження стажування - семестр після шостого семестру теоретичного навчання В певних випадках, з дозволу декана, стажування може бути завершеним на протязі теоретичного навчання. Стажування оцінюється за п'ятибальною системою. Фактично бал визначається на основі свідоцтва (сертифікату), що видає приймаюча установа (що в свою чергу є і оцінкою), звіту, що підготовлений студентом про його досвід, отриманий в процесі проходження практики.

Завершується процес навчання захистом дипломної роботи. Метою є те,

що студенти повинні готувати дипломну роботу на пов'язану з туризмом тему за їх вибором, щоб продемонструвати, що вони отримали необхідні теоретичні та практичні навички, знайомі зі спеціалізованою угорською та міжнародною літературою, і можуть застосовувати навички, використовуючи необхідні аналітичні методи творчо. Дипломна робота повинна бути підготовлена таким чином, щоб слугувати свідцтвом, що студент здатен до аналізу та оцінювання діяльності в будь-якій області туризму.

Угорська сторона висуває ряд вимог до дипломних робіт, а саме: перш за все заохочуються ті роботи, котрі засновані на економічному підході, проте приймаються і роботи, які зосереджують ся на туризмі в співвідношенні з іншими дисциплінами (особливо географія, соціологія, психологія, антропологія і харчування). В будь-якому випадку існує вимога, що дипломна робота повинна бути підготовлена з практичною, емпіричною підготовкою вибраної проблеми або зі статистичним чи іншим аналізом, пов'язаних з базою даних. Студентів заохочують підходити до обраної теми, пов'язаної з нею літератури та їх практичному досвіду критично, і виявляти свої думки та висновки, пов'язані з розглянутою проблематикою. Факультет не рекомендує дипломні роботи, які є лише описовими, або які лише копіюють базу даних чи спеціальну літературу для прохідного (задовільно) балу при захисті.

Особливу увагу впродовж всього навчання звертають на застосування інформаційних технологій. Головна мета для студентів - отримати вміння працювати з комп'ютером та в інших областях інформаційних технологій. З іншої сторони студенти повинні ознайомитися з інформаційною технологією в їх професійній сфері; вони повинні бути здатними ефективно використовувати зростаючі можливості інформаційних технологій творчо. Для досягнення цієї мети всі студенти повинні навчатися основним навичкам використання інформаційних технологій, і специфічним навичкам, які потрібні, щоб отримати компетентність, визначену вибраною галуззю спеціалізації.

Не менш важливим в підготовці фахівця з туризму за європейськими освітніми програмами є мовне питання. Студенти повинні вільно володіти двома іноземними мовами. В даному випадку це - англійська мова та російська мова (рідна мова студентів - українська). З цією метою в навчальному процесі (особливо це стосується предметів спеціалізації") викладачами широко використовується тримовність у викладанні дисциплін.

Таким чином можна зробити висновок, що європейська програма підготовки бакалавра з туризму, представлена на прикладі освітньо-професійної програми угорського інституту, має багато переваг, хоча викликає і певні труднощі, які можна подолати шляхом тісної співпраці усіх учасників навчального процесу та взаємним обміном педагогічним досвідом.

Навчальний план для студентів, які навчаються за європейськими освітніми програмами за спеціальністю «Іноземний туризм та готельне обслуговування», затверджений українською та угорською сторонами.